PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC CỦA HỌC VIÊN CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI TRONG BỐI CẢNH CHUYỂN ĐỔI SỐ

Lê Trần Ngân Giang, Lê Thị Hải yến, Nguyễn Hạnh Lê
Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: *Chuyển đổi số đang tạo ra những thay đổi sâu sắc đối với giáo dục và đào tạo, đặt ra yêu cầu phát triển năng lực tự học cho học viên các nhà trường Quân đội. Bài viết phân tích những yêu cầu mới đối với năng lực tự học trong môi trường giáo dục số, nhấn mạnh vai trò của năng lực số, tư duy phản biện, khả năng khai thác học liệu số và ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong học tập. Trên cơ sở các chủ trương của Đảng, Quân ủy Trung ương về đổi mới giáo dục và chuyển đổi số, bài viết đề xuất các định hướng phát triển năng lực tự học của học viên, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.*

Từ khóa*: năng lực tự học; học viên quân đội; chuyển đổi số; giáo dục quân sự; năng lực số.*

DEVELOPING SELF-LEARNING CAPACITY OF MILITARY SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Abstract*: Digital transformation is creating profound changes in education and training, requiring the development of self-learning capacity for students in military schools. This article analyzes the new requirements for self-learning capacity in the digital education environment, emphasizing the role of digital skills, critical thinking, the ability to utilize digital learning materials, and the application of artificial intelligence in learning. Based on the Party's and the Central Military Commission's policies on educational reform and digital transformation, this article proposes directions for developing students' self-learning capacity, contributing to improving the quality of education and training and building a military officer corps that meets the requirements of building a revolutionary, regular, elite, and modern Vietnamese People's Army.*

Keywords*: self-learning ability; military cadets; digital transformation; military education; digital competence.*

Nhận bài: 13/07/2026 *Phản biện: 13/08/2026* *Duyệt đăng: 16/08/2026*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chuyển đổi số đang tạo ra những thay đổi sâu sắc đối với giáo dục và đào tạo, làm thay đổi phương thức dạy học, quản trị nhà trường và cách thức tiếp cận tri thức của người học. Đối với các học viện, nhà trường Quân đội, chuyển đổi số không chỉ là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng đào tạo mà còn đặt ra yêu cầu phát triển năng lực tự học cho học viên – yếu tố quyết định khả năng học tập suốt đời và thích ứng với sự phát triển nhanh của khoa học, công nghệ quân sự. Văn kiện Đại hội XIV của Đảng tiếp tục nhấn mạnh nhiệm vụ phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, đẩy mạnh chuyển đổi số và đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo. Trong bối cảnh đó, phát triển năng lực tự học cho học viên quân đội vừa là yêu cầu của đổi mới giáo dục quân sự, vừa là giải pháp quan trọng góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội có bản lĩnh, trình độ và năng lực đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Những yêu cầu mới đối với phát triển năng lực tự học của học viên các nhà trường quân đội trong bối cảnh chuyển đổi số

Trước hết, học viên cần hình thành năng lực xác định mục tiêu và xây dựng kế hoạch tự học trên nền tảng số. Trong điều kiện nguồn học liệu ngày càng đa dạng và dễ tiếp cận, người học phải biết lựa chọn nội dung phù hợp với mục tiêu đào tạo, chủ động phân bổ thời gian và quản lý tiến độ học tập. Đây là yếu tố quyết định để chuyển từ phương thức học tập thụ động sang học tập chủ động và cá thể hóa.

Thứ hai, năng lực khai thác, đánh giá và sử dụng thông tin số trở thành yêu cầu cấp thiết. Bên cạnh những nguồn học liệu chính thống, môi trường mạng cũng chứa đựng nhiều thông tin thiếu kiểm chứng, sai lệch hoặc bị lợi dụng để xuyên tạc quan điểm, đường lối của Đảng và chính sách của Nhà nước. Vì vậy, học viên quân đội cần được trang bị kỹ năng tìm kiếm, phân tích, đối chiếu, đánh giá độ tin cậy của thông tin và sử dụng thông tin một cách có chọn lọc, bảo đảm tính chính xác và khoa học. Đây cũng là biểu hiện của năng lực tư duy phản biện – một trong những năng lực cốt lõi của người học trong thời đại số.

Thứ ba, chuyển đổi số đòi hỏi học viên phải nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ số và trí tuệ nhân tạo vào hoạt động tự học. AI có thể hỗ trợ

tra cứu tài liệu, gợi ý nội dung học tập, phân tích dữ liệu và cá thể hóa quá trình học. Tuy nhiên, AI chỉ thực sự phát huy hiệu quả khi người học biết khai thác như một công cụ hỗ trợ, không phụ thuộc hoặc sao chép máy móc kết quả do AI tạo ra. Điều này đòi hỏi học viên phải kết hợp giữa tư duy độc lập, sáng tạo với việc sử dụng công nghệ một cách có trách nhiệm, tuân thủ đạo đức học thuật và các quy định về bảo mật thông tin quân sự.

Cuối cùng, năng lực tự học của học viên quân đội trong bối cảnh chuyển đổi số cần gắn với khả năng tự cập nhật tri thức, tự đánh giá và điều chỉnh quá trình học tập nhằm đáp ứng yêu cầu học tập suốt đời. Điều này phù hợp với tinh thần Đại hội XIV của Đảng về phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, thúc đẩy chuyển đổi số và xây dựng xã hội học tập. Đối với các học viện, nhà trường Quân đội, phát triển năng lực tự học không chỉ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo trước mắt mà còn hình thành đội ngũ cán bộ quân đội có khả năng thích ứng nhanh với sự phát triển của khoa học, công nghệ quân sự và yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

2.2. Định hướng phát triển năng lực tự học của học viên các nhà trường Quân đội trong bối cảnh chuyển đổi số

2.2.1 Nâng cao nhận thức và xây dựng động cơ tự học đúng đắn cho học viên.

Nhận thức là tiền đề của hành động. Vì vậy, các học viện, nhà trường Quân đội cần đẩy mạnh giáo dục để học viên hiểu rõ vai trò của tự học trong hình thành năng lực nghề nghiệp, bản lĩnh chính trị và khả năng học tập suốt đời. Cần gắn việc giáo dục động cơ tự học với xây dựng ý thức trách nhiệm của người quân nhân, giúp học viên nhận thức rằng tự học không chỉ nhằm hoàn thành chương trình đào tạo mà còn là yêu cầu tất yếu đối với cán bộ chỉ huy, quản lý trong tương lai.

Các tổ chức đảng, cơ quan chính trị, đơn vị quản lý học viên và đội ngũ giảng viên cần thường xuyên tuyên truyền, định hướng tư tưởng, biểu dương các tập thể, cá nhân có phương pháp tự học hiệu quả, qua đó hình thành văn hóa tự học trong toàn nhà trường. Đồng thời, cần đưa nội dung hướng dẫn phương pháp tự học, kỹ năng học tập số và ý thức học tập suốt đời vào chương trình giáo dục đầu khóa để học viên sớm thích nghi với môi trường học tập hiện đại.

2.2.2. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính chủ động, sáng tạo của học viên.

Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI "Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế" xác định cần chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Đây là định hướng quan trọng để các học viện, nhà trường Quân đội tiếp tục đổi mới phương pháp dạy học theo hướng lấy học viên làm trung tâm.

Theo đó, giảng viên cần chuyển từ vai trò chủ yếu truyền thụ kiến thức sang vai trò tổ chức, hướng dẫn và hỗ trợ quá trình học tập của học viên. Việc thiết kế bài giảng cần tăng cường các nhiệm vụ học tập, tình huống thực tiễn, học tập dự án, thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống và các hoạt động trải nghiệm, tạo điều kiện để học viên chủ động tìm kiếm, xử lý và vận dụng tri thức.

Bên cạnh đó, cần khai thác hiệu quả hệ thống quản lý học tập (LMS), bài giảng điện tử, thư viện số và các nền tảng học tập trực tuyến nhằm mở rộng không gian học tập ngoài giờ lên lớp. Giảng viên cần giao nhiệm vụ tự học có định hướng, xây dựng ngân hàng học liệu số và thường xuyên phản hồi kết quả học tập để giúp học viên tự điều chỉnh phương pháp học tập. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực sẽ tạo động lực mạnh mẽ thúc đẩy hình thành năng lực tự học của học viên.

2.2.3. Phát triển hạ tầng số, học liệu số và môi trường học tập số phục vụ hoạt động tự học.

Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia xác định phát triển hạ tầng số, dữ liệu số và nền tảng số là điều kiện tiên quyết để thúc đẩy chuyển đổi số trên tất cả các lĩnh vực, trong đó có giáo dục và đào tạo. Đối với các nhà trường Quân đội, đây là cơ sở quan trọng để xây dựng môi trường học tập hiện đại, tạo điều kiện thuận lợi cho học viên tự học và tự nghiên cứu.

Theo đó, các học viện, nhà trường Quân đội cần tiếp tục đầu tư xây dựng hạ tầng công nghệ thông tin đồng bộ, bảo đảm kết nối an toàn, ổn định; phát triển thư viện số, kho học liệu điện tử,

ngân hàng câu hỏi, bài giảng số và hệ thống mô phỏng phục vụ học tập, huấn luyện.

Cùng với đó, cần xây dựng cơ sở dữ liệu học tập thống nhất, tạo điều kiện để học viên dễ dàng tiếp cận nguồn học liệu chính thống mọi lúc, mọi nơi theo quy định về bảo mật quân sự. Việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong gợi ý tài liệu, theo dõi tiến độ học tập và hỗ trợ cá thể hóa quá trình học cần được triển khai phù hợp với đặc thù giáo dục quân sự. Một môi trường học tập số hiện đại sẽ góp phần khuyến khích học viên chủ động nghiên cứu, khám phá và nâng cao hiệu quả tự học.

2.2.4. Bồi dưỡng năng lực số, kỹ năng khai thác thông tin và sử dụng trí tuệ nhân tạo một cách hiệu quả, an toàn.

Trong bối cảnh chuyển đổi số, năng lực số đã trở thành một trong những năng lực cốt lõi của người học. Theo đó, các nhà trường cần tổ chức bồi dưỡng cho học viên kỹ năng tìm kiếm, lựa chọn, đánh giá và xử lý thông tin từ các nguồn dữ liệu số; kỹ năng sử dụng thư viện điện tử, cơ sở dữ liệu khoa học và các nền tảng học tập trực tuyến.

Đặc biệt, cần hướng dẫn học viên khai thác trí tuệ nhân tạo như một công cụ hỗ trợ học tập, nghiên cứu khoa học và giải quyết vấn đề, đồng thời nâng cao nhận thức về đạo đức học thuật, quyền sở hữu trí tuệ và trách nhiệm trong sử dụng AI. Học viên phải biết kiểm chứng thông tin, không phụ thuộc hoàn toàn vào kết quả do AI tạo ra và tuyệt đối tuân thủ các quy định về bảo vệ bí mật quân sự, an toàn thông tin và an ninh mạng. Đây là yêu cầu quan trọng nhằm hình thành tư duy số và năng lực học tập độc lập trong môi trường số.

2.2.5. Đổi mới cơ chế kiểm tra, đánh giá và xây dựng văn hóa học tập suốt đời trong các nhà trường Quân đội.

Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 của Quân ủy Trung ương về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo trong Quân đội xác định cần đổi mới toàn diện nội dung, phương pháp, kiểm tra, đánh giá theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực người học, đẩy mạnh chuyển đổi số và xây dựng nhà trường thông minh. Đây là định hướng quan trọng để các học viện, nhà trường Quân đội tiếp tục hoàn thiện cơ chế đánh giá năng lực tự học của học viên.

Theo đó, cần chuyển mạnh từ đánh giá chủ yếu kết quả cuối cùng sang đánh giá cả quá trình học tập, chú trọng mức độ chủ động, khả năng tự nghiên cứu, giải quyết vấn đề và vận dụng kiến thức của học viên. Việc sử dụng các bài tập dự án, hồ sơ học tập điện tử (e-Portfolio), sản phẩm nghiên cứu, bài thuyết trình và đánh giá trên nền tảng số sẽ góp phần phản ánh chính xác năng lực tự học của người học.

Bên cạnh đó, các học viện, nhà trường cần xây dựng môi trường khuyến khích học tập suốt đời thông qua các câu lạc bộ học thuật, diễn đàn trao đổi chuyên môn, cuộc thi sáng tạo, nghiên cứu khoa học và các hoạt động chia sẻ tri thức. Sự phối hợp chặt chẽ giữa cấp ủy, chỉ huy, cơ quan chức năng, giảng viên và đơn vị quản lý học viên trong việc tạo động lực, hỗ trợ và giám sát quá trình tự học sẽ góp phần hình thành văn hóa tự học, tự nghiên cứu và không ngừng đổi mới sáng tạo trong toàn nhà trường.

III. KẾT LUẬN

Phát triển năng lực tự học của học viên các nhà trường Quân đội trong bối cảnh chuyển đổi số là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp về nâng cao nhận thức, đổi mới phương pháp dạy học, phát triển môi trường học tập số, bồi dưỡng năng lực số và đổi mới kiểm tra, đánh giá sẽ góp phần hình thành ở học viên khả năng học tập suốt đời, tư duy độc lập và năng lực thích ứng với sự phát triển của khoa học, công nghệ, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2013), Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

Bộ Chính trị (2024), Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2026), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2026.

Quân ủy Trung ương (2022), Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 0/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới.